

PROTSENDIST JA MUUST

On tekkinud väike, kuid siiski kahetsusväärne vastuolu ühelt poolt Eestis kehtivate ülemaailmsete standardite ja Eesti seaduste, teiselt poolt aga eesti keele õigekeelsusjuhiste vahel. Standardid, mis käsitlevad füüsilisi suurusid ja nende ühikuid, nõuavad nimelt, et protsendi tähis nagu kõigi muude ühikute tähised kirjutataks selle ees seisvast arväärtusest lahku (nt 25 %), „Eesti keele käsiraamat” (EKK: 137) nõuab aga kokkukirjutamist (nt 25%). Mõteseaduse kohaselt tuleb Eestis kohustuslikult kasutada rahvusvahelist ühikusüsteemi (SI), selle süsteemi rakendamisstandardites (ISO 31-0; ISO 1000; EVS-EN 60027-1:2006 + A2:2007

jt) nõutakse aga selgelt, et kõik ühikutähised (sealhulgas protsendi tähis) tuleb neile eelnevatest arväärtustest lahku kirjutada. Erandiks on nurgahüpnühtide tähised, mis kirjutatakse arväärtuse ülaindeksisse. Nõuet järgitakse endastmõistetavalt kõigis Eesti standardis, tehnikaalases dokumentatsioonis ja kogu tehnikakirjanduses ning Euroopa Liidu Teataja eestikeelses väljaandes, sest teisiti ei saa.

Pärast seda kui rahvusvaheline ühikusüsteem SI NSV Liidus ja Eestis 1960. aastail kehtima hakkas, esitati selle nõuded, kaasa arvatud protsenditähise lahkukirjutamise nõue ka kirjastuse Valgus korrektori käsiraamatus

(Abo 1975), mis ilmus koguni kahes trükis. Ei olegi selge, millal ja mis põhjusel seda juhust on muudetud.

Peale protsenditähise on „Eesti keele käsiraamatus” standardeist lahku minevaid soovitusi ka temperatuuriühiku tähise °C kohta.

„Eesti keele käsiraamatu” kolmanda trüki jaotises „Tähtsümbolid” (EKK: 132) on seejuures aga õigesti ning selgelt öeldud:

„Erialatarvituseks moodustatakse lühendid kas rahvusvahelise või ühe keele sisese erialakokkuleppe alusel. Erialalühendite tarvitus **ei kuulu eesti keele üldortograafia alla.**”

Erialalühendite hulka kuuluvad ka mõõtühikutähised. Ei paista olevat mingit alust kasutada mõne mõõtühikutähise kohta eesti keeles teistsuguseid juhiseid kui need, mis on esitatud sellekohastes ülemaailmsetes, Euroopas ja seega ka Eestis kehtivais standardis.

Suhtelise arvvaartuse väljendami seks näeb SI muide ette ka miljondik-

osa, tähisega *ppm*. Seda kasutatakse ka eesti keeles, kusjuures keelereeglid ei nõua, et see, erinevalt protsenditähisest, arvvaartusega kokku kirjutataks.

Teadaolevalt on protsenditähise eelnevast arvust lahkukirjutamine üheselt sätestatud näiteks saksa, prantsuse, vene, soome ja rootsi keele õigekirjareeglites. Ei ole hea, et eesti keel on praegu selles suhtes justkui erand ja et keeleteoimetajad pahatihti püüavad standardite nõuetele vastavaid tekste keelereeglitele viidates muuta. Loodetavasti saab selle ebavajaliku vastuolu eesti õigekirja normivate raamatute edasistest trükkidest lihtsalt kaotada ja esitada õigekirjutuse näidetena kõrvuti nt *pikkus 25 m, kiirus 5 km/h, suhteline kogus 15 % ja temperatuur 40 °C*.

ENDEL RISTHEIN

Kirjandus

EKK = M. Ereht, T. Ereht, K. Ross, Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2007.

ISO 31-0: Quantities and Units – Part 0: General Principles. Geneva: International Organization for Standardization, 1992.

ISO 1000: SI Units and Recommendations for the Use of Their Multiplies

and Certain Other Units. Geneva: International Organization for Standardization, 1992.

EVS-EN 60027-1:2006 + A2:2007. Elektrotehnikas kasutatavad tähised. Osa 1: Üldtähised. Tallinn: Eesti Standardikeskus, 2007.

Abo, Lembit 1975. Käsikiri ja korrektuur. Tallinn: Valgus.